ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ
(ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ) ਅਤੇ ਹੋਰ
ਬਨਾਮ
ਭੀਮੇਸ਼ ਉਰਫ ਭੀਮੱਪਾ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7752 ਦੀ 2021)
ਦਸੰਬਰ 16, 2021
[ਹੇਮੰਤ ਗੁਪਤਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ: ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ - ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਿਅਵਸਾਇ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵੇਸਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਭੈਣ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੀ ਸੀ, 8.12.2010 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ। ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਂ, ਦੋ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ - ਦਾਅਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ 21.11.2012 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ 20.06.2012 ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ) (7ਵੀਂ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2012 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਨਿਰਭਰ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਵਾਬੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਜਵਾਬੀ ਨੇ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਜੋ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 20.06.2012 ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ 8.12.2010 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ - ਫੈਸਲਾ: ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ) ਨਿਯਮ, 1996 ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ - ਨਿਯਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ, ਜੋ ਕਿ "ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰਾ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ r.2(1)(a) ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ - ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 20.06.2012 ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ 11.07.2012 ਨੂੰ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਭੈਣ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ 8.12.2010 ਨੂੰ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ - ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਟੈਚਯੂਟਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ: ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਬਦਲਣਯੋਗ ਕਾਰਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇ - ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਤੀਜੇ ਉਤਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਲਪਨਾਤੀਤ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸਾਮੀ ਜਾਂ ਸੇਵਾ 'ਤੇ ਹਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਨਿਯਮਿਤ ਭਰਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[ਪੈਰਾ 7]

2. ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ) ਨਿਯਮ, 1996 ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਯਮ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਭੈਣ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਿਯਮ 2(1)(a) ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 20.06.2012 ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ DPAR 55 SCA 2012, ਬੈਂਗਲੋਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 11.07.2012 ਨੂੰ ਅਸਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੀ ਭੈਣ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਮਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਮਰ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ 8.12.2010 ਨੂੰ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ। [ਪੈਰਾ 8]

ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵ ਸ਼ੰਕਰ ਤਿਵਾਰੀ (2019) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 600 : [2019] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 718 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

3. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਰਾਬਰ ਤਾਕਤ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸਟ ਟਕਰਾਅ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਜਾਂ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਧ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਨਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਆਖਿਆ ਸੋਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 12]

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਮਿਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸ (2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਵਸਥੀ (2022) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 157 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

4. ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਘੱਟ ਲਾਭ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਹ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਘੱਟ ਦਯਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਈ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 17]

5. ਜੇ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਪੋ-ਆਪ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਪੋ-ਆਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਕਿ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਚਿੰਤਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹ ਲਾਭ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਨੇ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ, ਪੁਰਾਣੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। [ਪੈਰਾ 18]

6. ਰਾਏ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ; ਅਤੇ (ii) ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਦੋ ਮਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ, ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੀ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ। ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਅਰਥਾਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਕਈ ਚਰ ਵਰਗੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਬਾਲਿਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨਿਸਚਿਤ ਜਾਂ ਚਰ ਕਾਰਕ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19]

7. ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਲਪਨਾਤੀਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਨਵੀਂ/ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ/ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਬਾਰੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸਚਿਤ ਅਤੇ ਚਰ ਕਾਰਕ ਉੱਤੇ। [ਪੈਰਾ 19][136-A-C] 8. ਹੁਣ ਇਸ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 8.12.2010 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ 20.06.2012 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 11.07.2012 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੋਧ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਕਮਾਹਾਦੇਵੀਮਾ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਕਮਾਹਾਦੇਵੀਮਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਨੂੰ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਤਿ-ਵਿਧਾਨ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 20]

ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਅੱਕਮਾਹਾਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 18.11.2010 ਨੂੰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 20914 ਦੇ 2010 ਆਦਿ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2019] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 718 ਪੈਰਾ 11 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2020) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 ਪੈਰਾ 13 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2022) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 157 ਪੈਰਾ 14 ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 7752 ਦੇ 2021।

20.11.2019 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਧਾਰਵਾੜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਜੱਜਮੈਂਟ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਤੋਂ, ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 106904 ਦੇ 2019 (ਐਸ-ਕੈਟ)।

ਵੀ.ਐਨ. ਰਾਘੁਪਤੀ, ਮੋਹਦ. ਅਪਜ਼ਲ ਅੰਸਾਰੀ, ਮਿਸ ਦੀਕਸ਼ਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ।

ਜੈਅੰਤ ਮੁਥਰਾਜ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਟੀ. ਐਸ. ਸਬਰੀਸ਼, ਵਿਸ਼ਨੂ ਉੰਨੀਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਜਵਾਬੀ ਪੱਖ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟਸ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਜਿਸਨੂੰ ਉੱਚ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਰਾਜ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

3. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਐਨ. ਰਾਘੁਪਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਮੁਥਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

4. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਭੈਣ ਜੋ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ, 8.12.2010 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ, ਦੋ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਈ। ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੁੰਵਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਂ, ਦੋ ਭਰਾ ਅਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸਨ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ 17/21.11.2012 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ 20.06.2012 ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ) (7ਵੀਂ ਸੋਧ) ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਕੁੰਵਾਰੀ ਮਹਿਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਕੁੰਵਾਰੇ ਨਿਰਭਰ ਭਰਾ ਨੂੰ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਵਧਾਉਣਾ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

5. ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਹੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9099 ਦੇ 2014 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ 10.11.2017 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ 20.06.2012 ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ 8.12.2010 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਈ ਸੀ।

6. ਕਰਨਾਟਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਧਾਰਵਾੜ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 20.11.2019 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ।

7. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਮੰਦੇਬੰਧ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਮਦਰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਨਿਯਮਿਤ ਭਰਤੀ ਮੋਡ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

8. ਸਵੀਕਾਰਿਓ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਹਮਦਰਦੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ) ਨਿਯਮ, 1996 ਦੇ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੱਕ ਨਿਯਮ, ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਿ "ਇੱਕ ਮਰ੍ਹੂਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦਾ ਆਸਰਾ" ਹੇਠ ਨਿਯਮ 2(1)(ਏ) ਵਿੱਚ ਹੈ ਬਨਾਮ ਇੱਕ ਮਰ੍ਹੂਮ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ। ਪਰੰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 20.06.2012 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਡਰੱਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨੰਬਰ ਡੀ.ਪੀ.ਏ.ਆਰ 55 ਐਸ.ਸੀ.ਏ 2012, ਬੈਂਗਲੋਰ ਮਿਤੀ 11.07.2012 ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਰ੍ਹੂਮ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਆਸਰਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਭੈਣ ਇੱਕ ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਰੀ, ਪਰ 8.12.2010 ਨੂੰ, ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

9. ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਕਿ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅੱਕਮਾਹਦੇਵਨੰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, ਮਿਤੀ 18.11.2010 ਨੂੰ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 20914 ਦੇ 2010 ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੱਕਮਾਹਦੇਵਨੰਮਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ (ਜਨਰਲ ਭਰਤੀ) (57ਵੀਂ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 2000 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮ ਵਜੋਂ ਉੱਭਰਿਆ। 30.03.2010 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪੋਤਾ, ਅਵਿਵਾਹਿਤ ਪੋਤੀ, ਧੀ ਵਿੱਚ ਲਾਅ, ਵਿਧਵਾ ਧੀ ਅਤੇ ਵਿਧਵਾ ਪੋਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ "ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਧੀਨ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ-2 ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ। ਪਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਹੋਲਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਣਸੋਧਿਤ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਿਗਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਨੇ 30.03.2010 ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ ਹਮਦਰਦੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਪੈਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੋਧ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਵਜੋਂ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ, ਨੂੰ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਦੇਵੰਮਾ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

10. ਸੰਯੋਗਵਸ਼, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਦੇਵੰਮਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੂਲ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। 'ਬਦਲਾਅ' ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ 'ਵਾਧੂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲਤਾ' ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

11. ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸ੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਮੁਥਰਾਜ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦੋ ਫੈਸਲੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ/ਯੋਜਨਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ/ਯੋਜਨਾ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਨਾਂਕ 08.02.2019 ਵਿੱਚ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓ ਸ਼ੰਕਰ ਤਿਵਾਰੀ1$_{SUPERSCRIPT}$, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਮੁਥਰਾਜ, ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

12. ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਬੈਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਸੋਧ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸੋਧ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਸੋਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਲਈ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ(2007) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 571

1996 ਦੀ ਯੋਜਨਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਬਣਾਇਆ ਸੀ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 1999 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ।

ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ(2010) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 661

ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 1.10.2004 ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ 6.06.2005 ਅਤੇ 14.06.2005 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ, ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਸੀ।

ਐਮ.ਜੀ.ਬੀ. ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਚਕਰਵਰਤੀ ਸਿੰਘ(2014) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 583

ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 19.04.2006 ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 12.05.2006 ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਸੀ।

ਕੈਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ(2015) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 412

ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 10.10.1998 ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ, 1993 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਨੂੰ 30.06.1999 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1993 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ "ਡਾਇੰਗ ਇਨ ਹਾਰਨੈਸ ਸਕੀਮ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

1993 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ 2005 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਤ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਸੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ 2005 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਰਲ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ 30.05.2003 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਫੈਸਲਾ ਵਿਭਾਗੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 2006 ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, 2005 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਹੋਈ: (i) ਪੁਰਾਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ; ਅਤੇ (ii) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋਮਿਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ(2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 729

ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 15.01.2004 ਨੂੰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਦੁਆਰਾ 24.01.2004 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਸਰਕੁਲਰ ਜਿਸ ਦਾ ਨੰਬਰ 756 ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 04.04.1979 ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਮਦਰਦੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਅਵਧੀ ਲਈ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 24.07.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਤ ਰਾਸ਼ੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਨਵੀਂ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕੇਵਲ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਦਰਿਕ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵੱਖਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕਿ ਹਮਦਰਦੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 1999 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 2003 ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ 2005 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਤ ਰਾਸ਼ੀ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ (ii) ਕਿ 2014 ਵਿੱਚ, ਹਮਦਰਦੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਮੂਲ ਯੋਜਨਾ ਮੁੜ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੈਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਗ੍ਰੈਚਿਊਟੀ ਲੈ ਲਈ ਸੀ, ਉਹ ਪੁਰਾਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਵੀ ਹਮਦਰਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਤੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 617

ਕਰਨਾਟਕ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ (ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰਤ ਨਿਯੁਕਤੀ) ਨਿਯਮ, 1999 ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ, ਇਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਆਸਰਾ ਬਹੁਮਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਆਸਰਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ, ਦਯਾਲੂ ਅਧਾਰਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਿਯੁਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਚੁਣੌਤੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓ ਸ਼ੰਕਰ ਤਿਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਨੋਟ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਤੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮ ਹੀ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਧਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਨੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਸਰਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਮਿਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਕੇਸ ਇੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਆਸਰਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਾਮ ਚਾਰਜ ਸਥਾਪਨਾ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਆਸਰਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਉਸਦਾ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਕਾਮ ਚਾਰਜ/ਕੰਟਿੰਜੈਂਸੀ ਫੰਡ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋਮਿਲਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਏ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ।

14. ਅਮਿਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਵਸਥੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 8.11.2021 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

15. ਆਓ ਹੁਣ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ। ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਓ ਸ਼ੰਕਰ ਤਿਵਾਰੀ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਐਮ.ਜੀ.ਬੀ. ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੈਂਕ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਕੈਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਐਮ. ਮਹੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਪੱਸਟ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਸਲ ਵਿੱਚ 8.02.2019 ਦਾ ਸੀ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚਾਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ (i) ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰੋਮਿਲਾ; (ii) ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਤੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ; (iii) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼

ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਅਮਿਤ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤ; ਅਤੇ (iv) ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਅਵਸਥੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਐਨ.ਸੀ. ਸੰਤੋਸ਼ (ਸੁਪਰਾ) ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ।

17. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਵੀਂ ਜਾਂ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂ ਘੱਟ ਲਾਭ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਵੀਂ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਜਿਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਸੀ। ਇਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਾਮਾਨਿਆ ਤਰੀਕੇ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਘੱਟ ਦਯਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਲਈ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ।

18. ਜੇ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਪਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਦੀ ਸਖਤ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸੀ ਲਈ ਕੁਝ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਟੇਬਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਸੋਧੀ ਗਈ ਸਕੀਮਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਟਕਰਾਅ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਦਯਾਲੂ ਆਧਾਰਾਂ ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਸੋਧੀ ਗਈ ਸਕੀਮਾਂ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲਾਭਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਸਕੀਮ ਨੇ ਵੱਡੇ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ, ਪੁਰਾਣੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

19. ਰਾਏ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋ ਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ; ਅਤੇ (ii) ਨਿਰਭਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਮਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ, ਅਰਥਾਤ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਹੀ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਕਾਰਕ ਹੈ ਜੋ ਬਦਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਮਿਤੀ ਅਰਥਾਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਕਈ ਵੇਰੀਏਬਲਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਬਾਲਿਗ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ। ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨਿਸਚਿਤ ਜਾਂ ਵੇਰੀਏਬਲ ਕਾਰਕ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਨ ਲਈਏ ਇੱਕ ਕਾਲਪਨਿਕ ਮਾਮਲਾ ਜਿੱਥੇ 2 ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕ 01 ਜਨਵਰੀ, 2020 ਨੂੰ ਹਾਰਨੈਸ ਵਿੱਚ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਾਨ ਲਈਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 2 ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਭਰਾਂ ਨੇ 29.05.2020 ਅਤੇ 02.06.2020 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ 01 ਜੂਨ, 2020 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇਵੇਗਾ, ਇੱਕ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ 1 ਜੂਨ, 2020 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੇ 01 ਜੂਨ, 2020 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇੱਕੋ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਰਭਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਮਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾਖਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇੱਕ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਣਗੇ ਜੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਨਿਯਮ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਕਲਪਨੀਯ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ, ਕੁਝ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨਾਂ ਨੇ, ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਹੈ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ/ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੋਧੀ ਸਕੀਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਨਿਸਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਮਿਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਨਿਸਚਿਤ ਅਤੇ ਵੇਰੀਏਬਲ ਕਾਰਕ ਉੱਤੇ।

20. ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦਿਆਂ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੌਤ 8.12.2010 ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 20.06.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 1.07.2012 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਾ ਲਾਭ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅੱਕਮਹਾਦੇਵਨਮਾ ਉੱਤੇ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਕਮਹਾਦੇਵਨਮਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਇਆ ਸੀ।

21. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਯਾਲੂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਖਰਚੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate